

ЦИВІЛІСТИКА БЕЗ КОРДОНІВ

УДК 347.932

DOI <https://doi.org/10.32782/chc.v054.2024.8>

Белкін Марк Леонідович,

кандидат юридичних наук, адвокат,
доцент кафедри адміністративного, фінансового та банківського права,
ПрАТ ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”
ORCID ID: 0000-0003-0805-9923

Юринець Юлія Леонідівна,

доктор юридичних наук,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
Національного авіаційного університету
ORCID ID: 0000-0003-0281-3251

Белкін Леонід Михайлович,

кандидат технічних наук, адвокат,
адвокат індивідуальної практики
ORCID ID: 0000-0001-8672-8147

ОСОБЛИВОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ В СИСТЕМІ «ЕЛЕКТРОННИЙ СУД»

Постановка наукової проблеми. Сучасний період розвитку суспільства характеризується, насамперед, збільшенням масштабів, глибини та динаміки проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життя громадян, суспільства, суб'єктів господарювання та держави, посиленням впливу інформаційно-комунікаційних технологій на процеси глобалізації, адміністративні реформи, забезпечення національної та міжнародної безпеки, взагалі на соціально-економічний розвиток та конкурентоспроможність країни [1, с. 174]. Виходячи з цього, надзвичайно актуальним є питання інформатизації судової системи, тому що без запровадження автоматизації процесів у діяльність судів неможливо говорити про подальший розвиток системи правосуддя в Україні. Інформатизація судової системи дозволяє забезпечити удосконалення діяльності суду шляхом підвищення якості надаваних послуг для того, щоб держава могла гарантувати належний доступ українських громадян до правосуддя, і, як наслідок, задоволеність та зростання довіри до суду [1, с. 175].

Разом із тим, повинні бути встановлені належні правила документообігу в інформаційно-комунікаційних системах, зокрема, порядок обчислення процесуальних строків [1-3 та ін.].

Так, згідно ч. 2 ст. 255 Цивільного кодексу України, письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що здані своєчасно.

Отже, виникає питання: що означає «здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку» при користуванні інформаційно-комунікаційними системами.

Так, в ухвалі від 26.09.2024 року у справі № 922/2437/24 судді господарського суду Харківської області констатовано¹, що ухвалою господарського суду Харківської області від 10.09.2024 року продовжено строк підготовчого провадження на тридцять днів, до 16.10.2024 року та підготовче засідання відкладено на 30.09.2024 року. 26.09.2024 року через систему «Електронний суд» представником позивачів подано заяву про участь у всіх судових засіданнях в режимі відеоконференції з використанням власних технічних засобів. Однак суд наголосив, що згідно ч. 2 ст. 197 Господарського процесуального кодексу України, учасник справи, його представник подає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду або у приміщенні

¹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121895566>

іншого суду **не пізніше ніж за п'ять днів** до судового засідання. Далі суддя вказав, що ухвалою суду від 10.09.2024 року відкладено підготовче засідання на 30.09.2024 року, в той же час, заява представника позивачів надійшла до суду саме 26.09.2024 року, тобто **за чотири дні до судового засідання**. Зважаючи на вказане, суд дійшов висновку про відмову в задоволенні заяви представника позивачів про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, хоча сама заява сформована заявником у системі «Електронний суд» 25.09.2024 року. Отже, виникає питання, коли представник звернувся до суду із вказаною заявою: 25.09.2024 року – у день формування заяви в системі «Електронний суд» або 26.09.2024 року – у день реєстрації заяви в суді.

В запиті від Книша Миколи Вікторовича щодо строків у системі електронних торгів поставлене питання²: відповідно до ч. 2 ст. 255 Цивільного кодексу України, письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що здані своєчасно. Оскільки документи розміщено в електронній системі закупівель як **належному засобі зв'язку між замовником та учасником** до закінчення останнього дня строку, то вони вважаються такими, що здані своєчасно. У зв'язку з вищевикладеним, прошу надати роз'яснення з приводу наступного питання: чи вважаються документи, **оприлюднені учасником в електронній системі закупівель в останній день строку** на їх надання, однак після закінчення робочого часу замовника (після 18:00) такими, що надані учасником у строк, встановлений законодавством. На це питання належної відповіді не отримано.

Отже, проблема обчислення строків при обміні інформацією в інформаційно-комунікаційних системах є актуальною.

Стан дослідження. Викладене свідчить, що проблема обчислення строків при обміні інформацією в інформаційно-комунікаційних системах не досліджена. Норма ч. 2 ст. 255 Цивільного кодексу України може бути безпосередньо застосована тільки до повідомлень, зданих у паперовому вигляді. У статті [4] розглядаються загальнотеоретичні питання обчислення строків, без прив'язки до способу комунікації із судом. У статті [5] розглядаються деякі питання обчислення строків при комунікації із судом у паперовій формі.

У Посібнику [4, с. 44] розглянуто питання перебігу процесуальних строків при **отриманні** документів у підсистемі «Електронний суд». Питання перебігу процесуальних строків при **направленні в суд** документів у підсистемі «Електронний суд» не розглядалися.

Метою статті є визначення особливостей обчислення процесуальних строків звернення до суду в системі «Електронний суд».

Виклад основного матеріалу. Згідно ч. 2 ст. 255 Цивільного кодексу України, письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку **до закінчення останнього дня строку**, вважаються такими, що здані своєчасно.

Разом із тим, процесуальні кодекси надають більш широке визначення концепту «здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку». Так, згідно ч. 7 ст. 116 Господарського процесуального кодексу України, ч. 9 ст. 120 Кодексу адміністративного судочинства України, ч. 6 ст. 124 Цивільного процесуального кодексу України, строк **не вважається пропущеним**, якщо **до його закінчення** заява, скарга, інші документи чи матеріали або грошові кошти здані на пошту чи **передані іншими відповідними засобами зв'язку**.

Тобто, мова ведеться не тільки щодо задачі матеріалів на пошту у паперовому вигляді, але й щодо передачі матеріалів «іншими» **засобами зв'язку**.

Згідно пункту 28 Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21, дата та час підписання документа в Електронному суді, а також **дата та час його надсилання** автоматично зберігаються і не підлягають корегуванню.

Отже, підсистеми Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи розглядаються як засоби пересилання, тобто як засоби зв'язку, а відтак встановлення дати (часу) подання (пред`явлення) процесуальних документів до суду потрібно враховувати, **коли саме таку скаргу подав заявник**, а не коли її було отримано та зареєстровано судом.

Для підтвердження цього висновку автори звертаються до Постанови від 04.07.2024 року у справі № 908/3274/23 Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду, де зазначено³:

«Судом апеляційної інстанції встановлено, що

² <https://me.gov.ua/InfoRez/Details?id=7c9f9663-614c-4e32-92eb-a1e7f5ecc041&lang=uk-UA>

³ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120179596>

«Суд апеляційної інстанції ... керувався тим, що відповідно до матеріалів провадження, ця скарга отримана та зареєстрована судом першої інстанції 04.04.2023 року, тобто у день ухвалення державним виконавцем постанов про повернення виконавчих документів. Проте, суд апеляційної інстанції не врахував, що відправлення документа заявником та його отримання судом не обов'язково є одномоментною подією та може не збігатися у часі; і для **правильного обрахування строку визначальним є саме момент відправлення відповідного документа заявником за допомогою електронних засобів**. Ототожнення понять «час реєстрації» та «час подання процесуальних документів» є необґрунтованим. Аналогічний правовий висновок зроблений Верховним Судом у постановках від 28.04.2021 року у справі № 909/995/19 (909/260/20) та від 30.01.2023 року у справі № 947/3424/21, підстав відступити від яких Верховний Суд не встановив.

У справі, що переглядається, скарга на дії державного виконавця сформована, підписана та подана через «Електронний суд» 03.04.2023 року, проте, враховуючи, що вона подана після завершення робочого дня, тому зареєстрована судом наступного робочого дня – 04.04.2023 року. Викладені обставини підтверджуються як відміткою на скарзі про те, що документ сформований в системі «Електронний суд» 03.04.2023 року, так і квитанціями від 03.04.2023 року 20:24, № 111832 та від 03.04.2023 року, 20:24, № 111831 про доставку документів до зареєстрованих електронних кабінетів користувачів ЄСІТС – Східного міжрегіонального управління

Міністерства юстиції (м. Харків) та ТОВ «ВК «Краснолиманська» відповідно.

У вирішенні процесуального питання – встановлення дати (часу) подання (пред`явлення) скарги до суду потрібно враховувати, коли саме таку скаргу подав заявник, а не коли її було отримано та зареєстровано судом...

Оскільки за встановлених обставин справи заявник звернувся до суду зі скаргюю на дії державного виконавця 03.04.2023 року, така скарга доставлена до електронного кабінету суб`єкта оскарження того ж дня, тому обґрунтованим є висновок, що саме на виконання вимоги скарги суб`єкт оскарження наступного дня після пред`явлення скарги (04.04.2023 року) ухвалив постанови про повернення виконавчих листів стягувачу, протилежне мав доводити суб`єкт оскарження, чого не зробив».

(Кінець цитати)⁶

Висновки. Узагальненням ч. 2 ст. 255 Цивільного кодексу України щодо процесуальних документів, направлених учасником судового провадження через систему «Електронний суд», є положення про те, що для правильного обрахування строку відправлення документів визначальним є саме момент відправлення відповідного документа заявником за допомогою електронних засобів, а не момент реєстрації документу безпосередньо в суді. Ототожнення понять «час реєстрації» та «час подання процесуальних документів» є необґрунтованим. Дата надсилання сторонам і суду документів формується автоматично безпосередньо на направленому документі, а також може бути відслідкована у «картці руху заяви».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шамрай О. В. Електронний суд в українському судочинстві: нормативне врегулювання та перші практичні здобутки. *Університетські наукові записки*. 2014. № 3. С. 174–184.
2. Філіпова Л. Я., Вдовіна О. О. Електронний документообіг у системах зарубіжного судочинства: аналітичний огляд. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2015. № 4. С. 56–62.
3. Рабко Т. Електронне судочинство. Сучасні виклики та реалії. Посібник. Вища школа адвокатури НААУ. Київ, 2024. URL: https://drive.google.com/file/d/17X_4kPS1E39Zdyp9-S_97_GDKus5a2zE/view
4. Буга В. В. Загальні положення про обчислення, поновлення, продовження та зупинення процесуальних строків в цивільному процесуальному праві України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2015. Вип. 3(1). С. 80–84.
5. Про зміст ухвали про залишення позовної заяви без руху та порядок обчислення процесуальних строків. *Право України*. 2018. № 10. С. 225–227.

⁶ Напівжирним шрифтом виділено мною – Л. Белкін

Белкін Марк Леонідович, Юринець Юлія Леонідівна, Белкін Леонід Михайлович
Особливості обчислення процесуальних строків звернення до суду в системі «Електронний суд»

В статті розглядаються особливості обчислення процесуальних строків звернення до суду в системі «Електронний суд». Сучасний період розвитку суспільства характеризується, насамперед, збільшенням масштабів, глибини та динаміки проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життя громадян, суспільства, суб'єктів господарювання та держави. Виходячи з цього, надзвичайно актуальним є питання інформатизації судової системи. Однак при зверненні до суду засобами системи «Електронний суд» виникає питання правильного визначення моменту звернення до суду. Так, загальновідомою цивільно-правовою нормою є норма про те, що письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що здані своєчасно. Отже, виникає питання: що означає «здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку» при користуванні інформаційно-комунікаційними системами. На підставі аналізу Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21, а також правових позицій Верховного Суду (Касаційного господарського суду та Касаційного цивільного суду) робиться висновок про те, що для правильного обрахування строку відправлення документів визначальним є саме момент відправлення відповідного документа заявником за допомогою електронних засобів, а не момент реєстрації документу безпосередньо в суді. Ототожнення понять «час реєстрації» та «час подання процесуальних документів» є необґрунтованим. Дата надсилання сторонам і суду документів формується автоматично безпосередньо на направленому документі, а також може бути відслідкована у «картці руху заяви».

Ключові слова: суд, «Електронний суд», строк звернення до суду, обчислення строку, час подання процесуальних документів, час реєстрації процесуального документу.

Belkin Mark, Yuriynets Yulia, Belkin Leonid

Peculiarities of calculating the procedural terms of applying to the court in the «Electronic court» system

The article examines the features of calculating the procedural terms of applying to the court in the «Electronic court» system. The modern period of society's development is characterized, first of all, by an increase in the scale, depth, and dynamics of the penetration of information and communication technologies into all spheres of life of citizens, society, economic entities, and the state. Based on this, the issue of informatization of the judicial system is extremely relevant. However, when applying to the court by means of the «Electronic Court» system, the question of correctly determining the moment of applying to the court arises. Thus, a well-known civil law rule is the rule that written statements and notices submitted to the communications institution before the end of the last day of the term are considered to have been submitted in a timely manner. So, the question arises: what does «submitted to the communication institution before the end of the last day» mean when using information and communication systems. Based on the analysis of the Regulation on the procedure for the functioning of individual subsystems of the Unified Judicial Information and Telecommunication System, approved by the decision of the High Council of Justice dated 17.08.2021 No. 1845/0/15-21, as well as the legal positions of the Supreme Court (Cassational Commercial Court and Cassational Civil Court) the conclusion that for the correct calculation of the deadline for sending documents, it is the moment of sending the relevant document by the applicant using electronic means that is decisive, and not the moment of registering the document directly in court. The identification of the concepts «time of registration» and «time of submission of procedural documents» is unfounded. The date of sending the documents to the parties and the court is automatically generated directly on the sent document, and can also be tracked in the «application progress card».

Key words: court, «Electronic court», term of appeal to the court, calculation of term, time of submission of procedural documents, time of registration of procedural document.